

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Utsjoen kunta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Utsjoen kunta pitää erittäin tärkeänä, tulevassa laissa määritellään tarkasti mitä syrjäisyys tarkoittaa. Utsjoelta lähimpään seuraavaan lukioon on 170 km, mikä tarkoittaa väistämättä nuoren muuttamista pois kotoa. Lain säätäjien tulisi erityisesti huomioida, voiko lukiota käydä kohtuullisen matkan päässä niin, että voi lukea äidinkieltään saamea. Saamenkielen etäopetushankkeessa annettava äidinkielen ja kirjallisuuden opetus on lukiokoulutusta täydentävää opetusta, eikä vastaa lähiopetuksen äidinkielen opetusta. Näin ollen saamelaisalueen lukioilla on erityinen vastuu saamenkielisten opiskelijoiden opinnoista.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

-

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Utsjoen kunta haluaa korostaa, että on tärkeää varmistaa perusyksikköhinnan tosiasiallinen riittävyys lukiokoulutuksen järjestämiseen. Tällä hetkellä monet pienet lukiot ovat sen varassa, että saavat vuosittain haettavan harkinnanvaraisen korotuksen yksikköhintaan. Tämä on kuitenkin harkinnanvarainen ja aiheuttaa näin epävarmuutta lukion työsuunnitelman tekoon. Lukiokoulutus, jossa järjestetään pääosa opetuksesta lähiopetuksena ja jossa tarjotaan kaikki opetussuunnitelman mukaiset moduulit, on mittava kokonaisuus ja kustannus väistämättä. Pienissä lukioissa on monenlaisia kustannuksia siitä, että moduuleja ei ole aina mahdollista järjestää taloudellisesti optimaalisesti, koska on turvattava opiskelijan mahdollisuus edetä ja saada opetus esimerkiksi valmistumisen ja ylioppilaskirjoitusten vuoksi.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

-

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

-

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

Nyt lausunnolla olevassa esityksessä ei ole mainintaa saamenkielisestä lukiokoulutuksesta, sen edistämisestä ja tukemisesta. Tämä on kuitenkin asetettu tavoitteeksi jo 2012 Valtioneuvoston Saamen kielten elvyttämisen toimenpideohjelmassa 2012. (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75374>).

Saamenkielisen lukio-opetuksen kehittämistä käsitellään myös Saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmän raportissa. Raportin mukaan Saamelaiskäräjät on esittänyt opetus- ja kulttuuriministeriölle huolensa saamen kielten heikosta asemasta sekä lukiokoulutuksessa että ylioppilastutkinnossa. Saamen kielen asemaa ylioppilastutkinnossa pidetään saamelaisopetuksen solmukohtana, joka vaikuttaa oppilaiden kielivalintoihin jo perusopetuksessa. Lisäksi ylioppilastutkinnolla on vaikutusta lukion jälkeiseen koulutukseen hakeutumiseen ja siten opetus-, sosiaali- ja terveys- sekä monien muiden alojen saamenkielisen ammattihenkilöstön saatavuuteen. Saamenkielisestä lukiokoulutuksesta puuttuvat saamenkieliset oppimateriaalit. (OPETUS- JA KUITTUURIMINISTERIÖN JUIKAISUJA 2021:25, s. 39)

Lukiot saavat rahoitusta saamen kielen opettamiseen AVI:n kautta jaettuna tukena saamenkieliseen opetukseen. Lukiossa ei kuitenkaan ole resurssia kehittää saamenkielistä opetusta äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ja vieraan kielen opetuksen ulkopuolelle. Tähän ei myöskään ole riittävästi materiaaleja. Näin ollen saamen kieliä opettavien ja saamenkielisestä perusopetuksesta tulevia oppilaita opettavien lukioiden tilanne tulisi huomioida erityisesti. Saamelaiskäräjien oppimateriaalitoimisto ei pysty vastaamaan lukio-opetuksen materiaalitarpeeseen. LOPS 2021 varten ei ole moduulikohtaisia materiaaleja, ja opettajat tekevät nämä itse. Muiden aineiden kuin saamen kielen opetusta saameksi on mahdoton laajentaa nykyisessä tilanteessa.

Utsjoen kunta toivoo, että valmistelutyötä jatketaan huomioiden niin syrjäseutujen kuin saamen kielen asema osana suomalaista lukiokoulutusta.

Tapiola-Länsman Kaisa-Maria
Utsjoen kunta

Kontio Päivi
Utsjoen kunta - Päivi Kontio, kunnanjohtaja